

Predplata van Šibenika:
— na tromjeseč 3 Kr.
— na godišne 6 Kr.
Predplata u Šibeniku
sa današnjem listu u kuću
jednaka je kao i van Šibenika.
Pojedini broj stoji 6 para.

HRVATSKA RIJEČ

IZLAZI SRIEDOM I SUBOTOM.

Predplate i pisma šalju se
Uredništvu. Nefrankirana se
pisma ne primaju. Rukopisi
se ne vraćaju. Oglasi, pri-
očena pisma, zahvale itd.
tiskaju se po 20 para redak
= ili po pogodbi. = =

VJERESIJSKI ZAVOD KRALJEVINE DALMACIJE

Gospodarstvene nevoljne prilike naše pokrajine davale su i daju još uvijek povoda tolikim tužbama. Svi naši listovi donieli su i donose o tome važne članke; svi oni, kojima leži na srcu dobrobit ove zemlje, udijaju, da joj treba pomoći, jer u današnjim prilikama ona prevaljuje tešku gospodarstvenu krizu, o kojoj je i u posljednjim brojevima ovoga lista bila na dugo govora. Nema čovjeka, koji prati naše javne odnose, a da ne bi priznao našu zapuštenost i nazadak. Isti vladini ljudi, kad hoće, da na naše glave vladu štogod učinila, iznose sliku našeg tužnog stanja, e da tobožnje vladine zasluge izkoče u ljepšem sjaju. Oni zar ne pojme, da to samo povećava ironiju, da to još više ogorčava svijest naroda, koji je prapušten u svemu nekoj kobnoj sudbini, koja nije valjda u ničemu bolja od one, kad je našom zemljom Mletčanin harao krasne šmne, kad je težak bio pusti kmet, kod gospode, kad je bio skručen i držan u tmini, u suzanstvu, samo da ne progleda, da se ne podigne. Nego, danas je već svakome jasno, da se od vlade nemamo ničemu nadati, za to su i svuviše sve tužbe, svi prosvjedi protiv njezinu nemaru. To su uvjediti bili i naši zastupnici, naš sabor, pa je, imajući pred očima dobro našeg naroda, došao do sretno misli, da se za pokrajinu osnuje u Zadru Vjeresijski Zavod, zavod, kojemu će bit zadatak doći u snositi potrebama gospodarstva i svojim radom podignuti poljodjelski status iz nevolje, u koju je pao.

U taj zavod polagale su se velike nade i narod je u obće tu ustanovu s veseljem pozdravio. Nego, odmah iz početka, netom se vjeresijski zavod u Zadru otvorio, začestaste protiv njemu razne tužbe. Narod nije od njega mogao imati ono, čemu se nadao. Bilo je mnogo nezadovoljstva duž ciele pokrajine, nešto se je o tome i kroz javnu štampu čulo, ali je brzo sve umuklo, jer se je moralo priznati, da zavod tekar utemeljen ne može razviti velike djelatnosti, ne može odmah udovoljiti svim potrebama, za koje je osnovan. Čekalo se, u nadi, da će bit bolje i u tom čekanju prolazile godine i godine. Medjutim naše ekonomičke prilike ostale su onake, kakove bijahu i prije vjeresijskog zavoda, dapače su se za mnoge dužnike pogorsale. — Govorilo se, da će se pomoću tog zavoda moći svak izbaciti iz kamatničkih panđa, ali, kako danas stvari stoje, nije moguće još toga opaziti. Nama

su dapače poznati toliki slučajevi, gdje je Vjeresijski zavod na prosto preuzeo ulogu kamatnika, gdje je ta institucija tu samo za to, da bude mjesto kojemu mu drago vjerovnika. Očito je dakle, da se tu krivo shvaća svrha vjeresije, koja mora ići za tim, da koristonosno prenese dobra iz ruke vjerovnika u ruke dužnika, pri čemu vjerovnik odmah daje, a dužnik u budućnosti uzvrata.

Pri ovakvoj uzajamnosti mora naravski odlučivati prometna vrijednost, na koju se malo pazi, jer se obično više pazi na prihod, na uporabnu vrijednost. Upravo radi toga vjeresijski zavod u Zadru počinio je golemih pogrešaka.

Možda će nam se na ovo primjetiti, da su ovakove pogreške priredile. Ne sumnjamo, jer nije ni moguće, da ih je mnogo uprav za to, što se djelovanje Vjeresijskog zavoda nije još ni proteglo na pokrajinu, i teško da se protegne, ostane li u njemu uredba onakova, kakova je danas. Svak će bez oklišanja utvrditi, da je Vjeresijski Zavod danas najviše tu, da služi gradu Zadru i njegovoj bližoj okolici. Što je tko dalje od Zadra, manje zna i čuje za Vjeresijski zavod.

Ovi razlozi, pa činjenica, da Vjeresijski zavod u obće nije ni izdaleka donio pokrajini one koristi, one blagodati, koje se od njega očekivale, dokazuju, da je taj zavod na slabom, neumjestnom temelju, da ne odgovara, te da bi bilo od potrebe postarati se za njegovo uređenje na način, da od njega bude zemlji prave koristi, kad već jednom ta ista zemlja izdržava i sve troškove za njegovo poslovanje.

Očito je, da se pripada, da se vjeresijski njegov rad ne slažu s zahtjevima, po kojima bi ta ustanova morala bit od koristi našem gospodarstvu.

Već je u tome počinjena velika pogreška, što je ciele rukovodjenje posala na tome zavodu uređeno skroz po birokratskoj metodi bez ikakvog trgovačkog, prometnog shvaćanja. Svrha vjeresije ne ide tu za tim da podigne pokrajinsko gospodarstvo, već ide za tim, da samo u stanovitim slučajevima bude iz kojekakvih obzira od pomoći pojedincima, pa onda nije čudo, ako je u narodu pala riječ, da zavod daje zajmove više po brku nego li prema realnim potrebama. Velika manja piskaranja osvojila je i ovaj zavod, i stoga mi imamo tu spisa i izvještaja na pretek, ali koristonog rada ni za lika.

Kraj ovakih okolnosti nije se čuditi, ako su se počele redom dizati tužbe protiv ovome pokrajinskom zavodu, nije se čuditi, ako je narod zlovoljan, videći, da nema ni-

kakve koristi odanle, odakle mu se toliko toga obećavalo.

Nije se čuditi, ako narod razočaran već i ne vjeruje više u taj vjeresijski zavod nit od njega išta očekuje. A da je zbilja tako, to se očito vidi iz onog živog nastojanja, da se posvuda zavedu kreditne udruge, zajmovne blagajnice, koje se najbolje obaziru na prilike i narav poljodjelskog gospodarstva. To su tako zvane Reiffeisenove blagajnice, koje se množe pokrajinom i koje će sigurno napredovati, jer osnovane na zdravim temeljnim načelima i jer upravno blagotvorno djeluju, gdje su god zasnovane.

Po našem mnenju Vjeresijski bi zavod u Zadru morao svratiti osobitu pažnju na ove seoske blagajnice i poduprieti ih izdašno u njihovom djelovanju. Tim bi već mnogo doprinio podignuću narodnog blagostanja. Morao bi se, naime, kod tog zavoda ustanoviti posebni odio, koji bi se izključivo bavio sa Reiffeisenovim blagajnama, koji bi t. j. ovim blagajnicama davao u vjeresiju potrebite, znatne svote novaca, po kojima bi one mogle razviti svoj liepi rad na što veću korist našeg gospodarstva. Sama organizacija tih blagajnica pruža već dovoljna jamstva o njihovim uspjesima, a kad bi još k tome pridošao Vjeresijski zavod i na pomenuti način stupio u saradivanje s njima oko podignuća narodnog gospodarstva imali bismo u svakom selu krasnih uspjeha i kroz kratko vrijeme osjetili bi već u velike blagodati takova postupanja. Svak zna, da ove blagajnice ne rade za dioničare, nego je čisti prihod uvijek namijenjen samo izplati zajma.

Kad se ovaj izplati, prihod ide u korist kad počne stajati, koja tada snizi postotnjak, toga ima i ta okolnost, da više učite, više žele sklopiti savez, e da se samo među sobom pomažu. Mjesto da vlada podigne kakav centralni fond, iz kojega bi ove blagajnice erpale potrebite sredstva, nije li bolje, pohvalnije, da to učini ista pokrajina, koja ima tu već svoj Vjeresijski Zavod? Reiffeisenove blagajnice su osim svega toga prvi korak k osnivanju drugih unasnih udruga, a k tomu najjače zatire seosko lihvarstvo. Njima se podiže i osobni kredit malih i srednjih se-ljačkih gospodarstva, kakovih kod nas i najviše ima.

To nisu više problemi, pokušaji, već dobro prokušana stvar.

Radi toga se je baš i čuditi, što Zemaljski Odbor nije nikad do sad uplvisao na Vjeresijski Zavod u ovakom smjernu, što nije znao uliti nešto pravog života u nj, već ga onako ravnodušno prepustio, da se dade u prosti burokratizam, koji nije nigdje

još — kod nas barem — pokazao na nikakav valjan rezultat.

Saboru, koji je sada na okupu, stavljamo sve ovo pred oči, i ako smo uvjereni, da će većina našeg zastupstva priznavati današnju neshodnost i malu korist uređivanja Vjeresijskog zavoda. Očekujemo, da će Sabor poradići na način, da nam taj pokrajinski vjeresijski zavod bude od koristi, da bude barem onakov, kakvim ga je narod odmah u početku želio vidjeti, jer je već odmaklo mnogo vremena, da taj narod od njega nema ništa korisna, dapače ima štete. —

Sabor u Zadru

Sjednica 3. studenoga t. g.

Tajnik D. Verona čita zapisnik prošle sednice, koji biva odobren. Bilo je prikazano više upita: Biankini-a, jedan o podjeli pravne naknade vjerovitelju Matiću, drugi o uređenju Blata u Rieči dubrovačkoj; Kulišića, jedan o načinu, kojim bivaju osnovane zemljišne knjige u Dalmaciji, drugi o povišenju broja mjeraca; Vukotića o sniženju školskog doprinosa občine Budjanske; Carića o uređenju puteva na otoku Hvaru.

Prelazi se za tim na dnevni red, te se nastavlja razprava vrhu predloga zast. Prodana glede sklopljenja zajma od 300.000 kruna za obnovljenje vinograda zaraženih flokserom.

Radić brani predlog Zemaljskog Odbora. Iziče kako sklopljenjem zajma ne bi se postiglo željenu svrhu. Polemizira sa Milićem i Prodanim i na kraju izjavlja, da se ne svake godine uvrsti u izjavljivanje za pobijanje floksera.

Savjetnik Golf brani vladu od iznešenih prigovora; veli, da po zakonu vlada može doprijeti svoj dio u bezkamatne zajmove, samo ako pokrajina to isto učini, što dosle ova nije činila.

D. Marović navadja, da neki govornici hoće da obiede Zem. Odbor, kao da nije izvršio svoju dužnost; dočim on nije kriv, nego vlada, koja nije došla u pomoć narodu kako je morala. Pobija Prodanan predlog, jer bi predloženi zajmovin bio stavljen u opasnost kredit zemlje.

D. Kovačić iziče, da bi bolje bilo, mjesto dieliti zajmove vinogradarim, držati u svakoj občini uzorne nasade američanske loze. Želio bi, da se stvori zakon, koji bi u buduću zabranjivao saditbu svake druge loze izim amer. i u tom smislu iznaša predlog.

USPOMENE IZ JUŽNE AMERIKE (Buenos-Ayres)

VII.

Buenos-Ayres broji danas preko milijun; računajuć naravski okolna mjesta, kao „Belgrano“, „Floros“, „Bocha del Riachuelo“ i „Barracas“, koja su tako željezničkim i tramvajskim mrežama, neprekidnim redovima kuća, krasnim šetalistima i perivojima sa središtem spojena, da je izključeno svako pitanje udaljenosti, te ih se ne bi smjelo drugačije nazivati, već predgrađina, osobito „Belgrano“, koji je radi svoga divnoga položaja postao mezinje aristokracije, neka vrst „faubourg saint Germain“, tom razlikom naravski, da je izključeno prvi gradnji više pazilo na vanjsku estetiku i mnudrije udobnosti, nego li na onu nezgrapnu monumentalnost, koja označuje sredovječne dvorove evropskih velikaša.

Bogate ville, koje onuda, sred zelenih šumica i brižno njegovanih perivoja, proviraju svojim siljastim, pozlaćenim krovovima, sjećaju se na one vilin-dvore, u kojima si kao diete čuo pripoviedati, da začarana knjeginjica spava stoljetni san, sni-

vajnu o kraljevskom mladen, koji ima nadoći da ju oslobodi čarobije.

Teško će ti kao inostrancu biti priušten ulaz u takav zakutak zemaljskog raja, nu za to mu se, sliedeći primjer našeg praoca Adama, možeš diviti, stojeći pred ukusno izradjenom, željeznom rešetkom, iza koje ćeš kadšto mjesto angela s plamnim mačem u gustom dvoredu noćiti božanstveno biće, crnomjastu kreolku, koja će te svojom ljepotom tako zanieti, te ne ćeš znati komu da se pokloniš, djelu ljudske ruke ili njeznom proizvodu naravi.

Ako iduć Gutenbergovom Avenidom, koja zaieca duboko u sree toga predgrađa do kolodvora, zakreneš desno preko željezničkih tračnica, doći ćeš na prostrano i kao biljar gladko narodno jahaliste „hipodromo argentino“, na kojemu se u svečane dane drže konjske utrke, najmilija zabava mladom otmenom argentincima, koji tu znade staviti na kocku čitavu hrpu zlata.

Pučanstvo se Buenos-Ayres-a, kao što to svugdje biva u kolonijama, u kojima ima svedljiv razgledljivih milijuna hektara neobrađena zemljišta, sastoji, kako rekoh, od nejeterogeničnijih elemenata, nu jezgra su na ipak potomci starih španjolaca.

Riedko će se koji tih oholih i nadutih „portenos“, u čijim žilama kola čista krv nekadašnjih „granda“, naći, a da ti u galeriji slika i zbirci starina, što su smještene u „Parque Lezama“, nekom samosvieću ne pokaže prstom u kakvog „almiranta“ u zlatnoj odori, ili koštunjava gladko obrivena „virrey-a“; kakvog viđenijeg vođu „gauca“ — iz doba ustanka, od kojega on vuče lozu, ili ako to već nije moguće, a ono barem zahrdjalu sablju, kojom je taj njegov pradjed pod zastavom slavnoga Belgrana u krvavoj bitci na „Tukumana“ razgonio redovitu vojsku španjolskog generala Tristana.

Ti su ljudi, osobito oni mladjege narastaža, svojom vanjštinom pravi francuzi, ili bolje u njima su dvie različite naravi: u doticaju sa strancima izbija kod njih na površinu oholost, samoljublje i nehajnost, dok su u međusobnom saobraćaju ljubezni i službeni, al nada sve frivolni i prevrtljivi. U običnoj frazi, kad hoće da nekoga omalovaže „soy hijo del pays“, odrazuje se neobuzdana mržnja i prezir prema svemu, što nije njihovo. Najbolje ćeš im upoznati čud u kafani ili u gostionici, te u obće u svim javnim mjestima, gdje oni naravski vode glavnu riječ.

Obični im je predmet razprave, ako se već

ne radi o domaćoj politici ili narodnom gospodarstvu, kakova god „aventura“ iz viših pariških krugova, u koje je svaki od njih do svoje dvadesete godine bar jedan put zavirio; kad god će biti govora o mačevanju, ob ovom ili onom glasovitom učitelju, o konjskim utrkama, ili će biti uzeta na nišan ova ili ona gospodjica, koja ih je za vrijeme šetanje u „Calle Florida“, tom njihovom „Boulevard des Italiens“, svojim pogledom začarala.

To ide naravski sve u šestnaest, tu padaju najbezumnije rasude, najsnaješnje opazke, najneslanje šale; tu se bući i pije bez ikakva obzira prema ostalim gostima, koji kao da za njih i ne obstoje. A kako bi i moglo biti drugičije, kad su oni „hijos del pays“ naobraženi podmladci, jedini vlastni izreč svoj sud „u svim važnijim pitanjima, koja se nalaze na dnevnom red, dok ostali, „el pueblo grueso“, ne samo „gringos“, kojim imenom oni podrugljivo označuju doseljenuka, evropejca, već i stanovnici koje bilo druge pokrajine moraju slušati i sušiti, ako ne će da ih ti fini, ugledjeni patrioti, koji se u javnosti ne ustručavaju na svoju ruku dizati i postavljati granice između Brazilije i Argentine, te navješćivati rat čilskoj republici, ne ustriele pogledom punim prezira. (Sludi).

čekanja bit dostojna t. j. kadra, da pridigne učiteljstvo iz biede i koja ne će izazvati novih tegoba i tužaba.

Pokušao se objesiti. Šime Pačić Ivanov iz Bičina, o komu je bilo pisano u broju 52. „Hrvatske Rieči“, da je u Skradinskom Sudu ranio nožem svoj brata, bi zatečen po tamničarskom ključaru Nikoli Moroviću, na 27. pr. m. obješen o gvozdenoj postelji u ovomjesečnoj tamnici, te po istomu i nadoljnih spašen. Na 5 t. m. ponovno pokušao udaviti se, ali ovog puta spasio ga Joso Ivković, koji se s njim zajedno nalazio u izbi. Pačić veli, da se je htio umoriti, je mu se smililo starih roditelja, koji stradaju s zuluma bratova, dok on, čami u zatvoru, pa im ne može pomoći.

Frankov list u Zagrebu, donosi izjavu gosp. Jozefa Franka, koji sada žali napadaje na naš list. To je za to, što smo pogodi gosp. Jozefa u njegov ranijem p. mi njegovom zalaganju ne vjerujemo. Psovanje i grljenje to je njegova snaga, koju čemo mi nastojati uništiti.

Hrvatski Sokol u Sinju slavi dneva 19. studenoga 1905. otvor društva i blagoslov svoje društvene zastave. Za ovu svečanost Upravni je odbor „Hrvatskog Sokola“ u Sinju već razaslao dotične pozive. Svi oni, koji kane sudjelovati proslavi, moraju najaviti svoj pristup do 12. tek. listopada.

Povišena potrošarina na pivo. Ministarstvo financija pristalo je na to, da se u Dalmaciji potrošarina na pivo od K 1.80 povisi na 4 K. Za potrošaricu veće potrošarinske učiteljski heriva bilo samo dosta, da se prizre na izravne poreze povisi na 4%, mjesto 7%.

Nego, pošto se učiteljima moraju na dostojan način povisiti beriva, a ne onako, kako bi htjela pogoršana osnova saboru prikazana, narodnim se poslanicima eto nadaje tim lepia prigoda, da ovo davno pitanje riješe na što veće zadovoljstvo pučkog učiteljstva.

U „P. Crvenoj Hrvatakoj“ ima neki dopis iz Šibenika. Mi ga ne razumijemo posve. Poručujemo međutim pisac dopisa: „budimo ljudi i pravaši ne na jeziku nego na djelu“, ali djela neka su vidljiva. Za pravaška ni nova ni stara djela, koja se ne vide, ne damo pišljiva boba.

Splitsko „Jedinstvo“ povodom našeg članka „Columbo > Rupestris“ uzbuđeno, a nema za što. Mi smo dali prostora strukovnjaku i izjavili, da je naš list otvoren i svakom drugom strukovnjaku u pitanju američanskih loza. Neka se mjenja bistrje, jer je potrebno i ovako važnom poslu.

„Hrvatska Kruna“ u nestašici odgovora na sve naše opazke o njoj, o Franku, o kamarilstvu itd. itd., šuti kao riba. Bilježimo.

Blagajna za Štednju i Zajmovo u Vodicama koncem pr. listopada brojila 354 stalnih članova, a 14 odkazanih.

Njezin aktiv:

Zajmovi zadugarina	K 93269.84
Iznaknica potrošnika	„ 4574.04
Razni računi	„ 1927.77
Novca u blagajni	„ 191.03
Ukupno	K 99262.68

Pasiv:

Uložaka na prištednju	K 35911.68
Pasivni tekući računi	„ 58944.96
Iznaknica dohodaka	„ 316.98
Poslovni djelovi i pričuva	„ 4089.06
Ukupno	K 99262.68

Za družbu Sv. Ćirila i Metoda u Istru primio je naše uredništvo od Gosp. Ive Dulibića K 2, na počast uspomene Ive Rude. Od Gosp. Nikole Subotića odvj. kand. K 2, Od Gosp. Ive Milčića K 1, mjesto čestitke pseudo-pisac brošure protiv riečke „Hrvatske“, koja je osvanula u Splitu. Od Gosp. Josipa Karadžole K 2, koje je položio, kad mu je priobćena jedna radostna vjest. Od mjestnog „Hrvatskog Sokola“ i „Hrvatske Čitaonice“ po K 2, mjesto brzojava o otkriću spomenika Luki Boticu. Prije izkavanih K 172:17 — Ukupno K 183:17. Napred za našu Istru!

Razgovor u Splitu

Bepo: Čestitam, čestitava. Bravo šjor Pjero. Čitao sam, znate, Vi ste un vero genio politico. . . .

D.r Pjero: Zar nemam pravo?

Bepo: Naslov nam vriedi zlata, a podpis je zenitalan. . . .

D.r Pjero: Zar nemam pravo?

Bepo: Šjido! kad čovek piše i kad potpiše „učiteljnik i predsjednik“, hoće reći da piše sam.

D.r Pjero: Ma non ti vuol da mi uzavro. Kažu mi, da su na Rieci zaključili, da ni Dalmatinci odule ne snijemo jesti nego gulaš i paprikaš i opet gulaš i paprikaš i ručkom i objelom i večerom i uvijek

papriku i u svemu papriku. Eh, a meni ne ide, ja ne mogu potpisati papriku. Ne boje se, šjor Pjero. Bit će za vas i još tučica i debelih palustrića. . . . Ma molim vas, onaki jezik, vi pišete prajro kao da ste iz Dugopolja.

D.r Pjero: Pomogli su mi. . . .

Bepo: Ma vi čitate puno novina. . . .

D.r Pjero: Ah, nije lo za me. Znate, mene u ovim stvarima informira gospodin Grund. On vam je u ovim poslima izvrstan. Oštro oko, fina glavica. . . .

Bepo: A, pa kakri terdi razlozi. Lani smo darali novaca. . . . I vi ste upisali veliku svotu. . . .

D.r Pjero: Dat ću, dat ću i ja. Obćao sam bio, a to je dosta. Valja opet sakupljati. I opet ću obćati, tribat će.

Bepo: Čini mi se, šjor Pjero, da ne će tribat više. Ovi naši vrazi, hoće da se izmiru sa Magjarima.

D.r Pjero: Što? A nas don Virgil? a ja? a golo Augustin? a gospodin Grund?

Bepo: Čast vam i don Virgilu i golu Augustinu i gospodinu Grundu, ali tulo me par. . . .

D.r Pjero: A naša brošura, a? Zar ne će ona svakomu otvoriti oči?

Bepo: A koliko dohodit?

D.r Pjero: Diliimo je badava.

Bepo: i ravo! Nisan mislio na vašu generaciju, ali opet. . . . mnogiina će bit sumljiva.

D.r Pjero: A zašto?

Bepo: Reći će se, kad je šjor Pjero potpisao brošuru, nije za badava.

D.r Pjero: A zašto?

Bepo: Ma eto, Zgradio za sud, koja dekoracijun, koji drugi vrag. Bit će štogad.

D.r Pjero: A, sad vidim, i ti si od onih od paprikuša. Non ti će dei nostri. A?

Bepo: Adio šjor Pjero. Ne znam zašto. Kasno ste počeli. Što nije za vas nije. Adio!

D.r Pjero: Vidit čemo. Ja, don Virgil, golo Augustin, gospodin Grund, mi da smo za ništa? A rivederci a Filijji, ti, tuko Trumbičeva, ti. . . . pravat!

GOSPODARSTVO

Program

Pokrajinskog Gospodarskog Vieća.

Na 26. prošlog mjeseca sastao se je stalni odbor pokrajinskog poljodjelskog Vieća u Zadru, da vieća vrhu osnove, koju je kroz naš list bio obćao i koju je za svoj rad kao predsjednik vieća sastavio g. Hubert knez Borelli. Iza sporazuma u stalnom odboru, na 27 istog mjeseca sastalo se je cieo vieće, da se o programu izrazi. Radi njegove važnosti mi taj program donosimo našim čitaocima u cjelini, ne podvrgavajuć ga nikakvoj kritici, a to s razloga, što čekamo g. Borella na djelu. —

Otezanja ne bi smjelo biti, jer su potrebe naše velike. Svi oni, koji ljube ovu rođenu svoju gruda, moraju doći u susret g. Borellu u izvedenju njegove osnove. Ova naša zemlja svima je nama zajednička, te stoga moramo svi složnim silama nastojati, da narod naš podignemo, da ga što je moguće više usrećimo, jer samo narod, koji je gospodarstveno napredan, može da prkosi svakoj tudjinskoj pohlepi. Pripreman nam je Česka. A sad evo osnove u cjelini:

„Njegovo Velicanstvo imenovalo me predsjednikom pokrajinskog gospodarskog vieća. To imenovanje za me je u prvom redu teret i rast, a da Vam iskreno rećem veseli me, jer mi je istina pruzena prigoda, da moje slabe sile mogu posvetiti službi svoje domovine.

Zadaća, koje sam se primio vrlo je teška i skopčana sa puno odgovornosti pred narodom. Mjere moju snagu napram veličini i zadaci i odgovornosti, došlo sam do osvjedočenja, da moje čedne sile veličini zadaci nisu dostatne. Ako sam dalek unatoč tome primio mjesto predsjednika, učinio sam to u živj nadi, da ću u Vama, štovana gospode sudrugovi, naći vjerne podupiratelje i pomagače.

Ne trebam Vam, štovana gospodo, dokazati, da je meni i Vama namjenjena teška radnja. Radi se o obstruktu poljodjelstva u Dalmaciji, a kako znate sami, veći dio našeg pučanstva bavi se poljodjelstvom, a ta obstrukcija čini našu radnju još znamenitijom.

Hoćemo li da opravdamo nade u nas stavljene, da djelatnost pridignemo, proširimo i koristom učinimo, moramo se držati neke osnove, po kojoj ćemo napred. Dovolje stoga, da Vam u kratko oćeram, kako bi se po mom skromnom mišljenju djelatnost imala da uređi i napred. Osvjedočen sam unapried, da bismo složnim i dobro proraćunanim radom mogli uspjeti. Dokaz tonu uspjehu su ostale naše pokrajine.

Po samom zakonu u dužnosti je pokrajinskog gospodarskog vieća, da razvija, zaštićuje i promiče gospodarskvene interese. Mi smo i prije nas imali pokrajinsko gospodarsko vieće, ono nije ipak moglo, da razvije gospodarsku djelatnost rad slabih financijskih prilika naše pokrajine, i rad loše unutarnje i vanjske organizacije vieća; pak mi se sve čini, da su i unatoč poljodjelskom vieću prilike ostale isto, kao što su bile, dok su se za napredak brinule gospodarske udruge (Comizi agrari). Kad se vidilo, da gospodarske udruge ne udovoljuju, osnovano je poljodjelsko vieće, koje je žalibože životarilo samo kao savjetujuće tieo za vladu, a gospodarska djelatnost bila mu je sasvim ograničena.

Usljed tog ograničenja, nastao je zamjetivi zastoj u raznim granama gospodarstva, mjesto napred, išlo se nazad. Naši zastupnici vieć zastoj na svim stranama, poradili su kod vlade, da se tom kulturnom stanju nadje lieka. Na neprestane njihove molbe i zahtjeve, što u našem saboru, što u carevinskom vieću, odlučila se je vlada, da poradi oko preporadi i pridignuća gospodarstvenih prilika u pokrajini. Vlada je uzela svu djelatnost u svoje ruke. Koji su ju razlozi na to nukali, nemarim ovdje izpitivati; nu istini i pravdi za volju moram izjaviti, da je vlada time ipak poradila, da se dođe do napredka.

Na temelju stalne osnove nastojala je da svakoj gospodarskoj grani ulije života, da ju pridigne. Budimo pravediti i priznajmo, da nije radila uzalud, saviše moram iztaknuti, da je radila više nego bilo koja druga pokrajinska vlada austrijska. To se vidi na sve to življen interesu pučanstva za gospodarski napredak.

Narod je skoro posvuda uvidio, da se po starinsku neda više napried. Vlada je tu uvidjavno iskoristila praužajuć prigode, da se okoristi ustanovam odredjenim za gospodarski napredak. Pa da vlada nije učinila drugo nego podubila interes za napredak, za nas je učinila dosta. Lakša i uspješnija biti će naša radnja.

Naša vlada dakle rukovodila je sama svu djelatnost, a naše pokrajinsko gospodarsko vieće ograničilo se je samo na to, da drži nekoliko sjednica. Drugdje nije tako. Drugdje se smatra, da je vladina zadaća samo pripomagati i bjeti nad gospodarskim napredkom, a svu djelatnost provajda pokrajinsko poljodjelsko vieće, jer je pridizanje gospodarskih prilika u prvom redu posao autonomne pokrajinske vlasti, dotično pokrajinskog vieća. Isto vieće bi kao autonomna institucija uz valjanu organizaciju moglo poraditi više za napredak gospodarski, jer uz sve naše priznanje vladi za njezinu zauzetost, ipak se ne možemo oteći uvjerenju, da je vladina radnja tek vladina radnja.

Gospodarstvo je, štovana gospodo, autonomno svuda, pokrajinske autonomne vlasti brinu se za nj. Tako i treba; jer gospodarska djelatnost treba, da je slobodna i nevezana za nikakve sporedne svrhe. Ima li se obzira, već njih slobodni, ako hoćete, ni pravediti napredak. Hoćemo li dakle, da se naše gospodarske prilike razvijaju slobodno, moramo nastojati, da sva gospodarska djelatnost bude slobodna, bude autonomna. Hoćemo li to, tad u prvom redu moramo poljodjelsko vieće učiniti sposobnim za radnju, kako bi ono svu gospodarsku djelatnost moglo uzeti u svoje ruke. Tim bismo učinili samo ono, što je davno već učinjeno u ostalim pokrajinama, navlastito u Istriji i Tirolu, dakle u pokrajinama, u kojima su odnošaji gospodarski kao i naši, ili barem slični. Tamo se gospodarska djelatnost razvija slobodno, pak se postizavaju veći i vidljiviji uspjesi nego kod nas. — Kada se samostalno i slobodno mogu razvijati i Tirolci i Istrijanci, zašto ne bi mogli i mi?

Zakonske osnove za djelatnost našeg poljodjelskog vieća jednake su u ustanovama sličnih, bolje jednakih pokrajinskih zakona u Tirolu i Istriji. Unatoč jednakosti zakonskih ustanova, tamo vidimo živi i razgranjeni rad, vidimo da tamošnja vieća imaju svu djelatnost u svojim rukama, a uz to služe vladi kao savjetujuće tieo u pitanjima obćenite naravi. Kad je tako u Istriji i u Tirolu zašto, da baš mi, gdje je radi raznih gospodarskih i klimatičkih odnošaja slobodni razvitak potrebit više nego igdje drugdje, ipak stojimo pod skrbitvom Vlade i naš gospodarski napredak je vezan na birokratizam, koji obstoji i koji je neodkloniv kod svih vlada. (Sliedi)

NAŠE BRZOJAVKE

ZADAR, 8. Sutra će sliediti u drugom i trećem čitanju osnova poboljšanja učiteljskih plaća. Većeras sjednica odbora.

BEČ, 8. Pop Vusio sazvaio skupštinu u prilog velike Austrije, ali je zlo prošla. Doživio je podpun fiaško. Svi djaci su za riečku resoluciju.

PRAG, 8. Veliki nemiri i tučnjave su

se utišale. Manji okršaji traju još uvijek. Svućilište je česko zatvoreno.

ODESA, 8. Mir se povraća, tako isto i u Nikolaje-u i po ostaloj Rusiji.

RIGA, 8. Židovski su izgredi na dnevnome redu.

Vlastnik, izlavlatelj i odgovorni urednik: VLADIMIR KULIĆ
Tiskarnica Ivan Sflaginžat — Šibenik.

JAVNA ZAHVALA

U golemoj nesreći, koja nas je gotovo nenadno zadesila smrću našeg ljubljenog oca, supruga, dotično brata.

IVANA RUDE

ćutimo dužnosti, da izrazimo našu zahvalnost svim onima, koji se nas sjetije i koji na bud koji način uzastojaje, da nas utješe u pretežkoj našoj žalosti.

Osobita hvala budi liečniku gosp. D.r Dajmu Caci, koji je svom brigom i liečničkom spremom nastojao, da nam milog pokojnika spasi od smrti, ali - jao - uzalud! — Neizmjerina hvala Preč. kan. Don Vicu Karadžole, župniku, koji mi je pružio utjehe naše sv. vjere, kao što i Preč. kan. Don Ant. Martinović.

Nek budu nadalje uvjerenie o našoj doživotnoj harnosti obitelji K. Mattiazzi, F. Uñicha, I. Brome; J. Escherizze, J. Graheka, kao što i nezaboravni prijatelji A. Cosolo, A. Mandich, V. Belamarić i svi drugi, koji nam na bud koji način izkazaje sućut i saućesće u našoj boli. Najzad zahvaljujemo uprava svih onih društava, koja preko svojih zastupatelja sudjelovaje sprovedu, kao i svim onim, koji odaslaje bud vience, bud duphere, i koji se sjetije naš doprinosina u razne dobrotvorne svrhe. — Još jednom svim. od srca hvala!

U Šibeniku, 6. studenoga 1905.

Obitelj Rude.

Prodaje se jedna kuća dvokatnica u varošu na liepom položaju uz najpovoljnije uvjete. — Tko želi, nek se obrati našem Uredništvu.

Prodaje se nekoliko dobrih kamenica raznih veličina. — Tko želi kupiti, neka se obrati našem Uredništvu.

Sve slamnatne predmete, koji se izradjuju kod odvjesnjeg c. k. Okružnog Sudista, može P. N. Obćinomu kupiti samo kod ŠIME TARLE - ŠIBENIK (Glavna ulica).

Ti ne ćeš naći nikada
boljeg i uspješnijeg medicinskog
sapuna do davno prokušanog
BERGMANNOVA LIER-MLIEČNOG
SAPUNA
(LILIENMLICHSEIFE)
od Bergmanna i dr., Tetschen na/L.
kojim se njeguje koža, kojim
se osobito uklanjaju s nje ljepe
pjegice i s kojega llice dobiva
nježnu boju.

Predplatno komad 80 para
u Drogeriji Vinka Vučića - Šibenik.

Gospodinu

JOSIPU SALVI-U

ljekarniku

Drniš

Filljakov, 27/4. '04.

Molim, pošaljite mi opet jednu kutiju Vaših pilula roza. Lani sam bio naveliko za jednog župljanina i uspjeh je njihov bio jako povoljan, jer imomak po suslari jako slab sve do proljeća, oćutio se je krepak i pun volje za rad.

Sa odličnom poštaranjem

Don FRANE ŠOŠA

župnik u Turuju.

